

Modelová svědectví – obecní setkání v roce 1752

Místo: Velká louka u kapličky v horním konci vesnice

Čas: Začátek června, po svatodušních svátcích

Přítomní: Starosta, hospodáři, bezzemci, pacholci, vdovy a chalupníci

Matěj Zápotočný, 26 let, nejstarší syn sedláka

„Můj otec měl ještě dvanáct krav. Já teď uživím pět. Nemáme kde pást. Louky jsou vybrané, půda vyschlá. Za lesem je rovina jak stůl, jen kmeny vykácet a vyorat. Půda tam bude dobrá, možná lepší než tady. Říká se, že krajský hejtman v Litomyšli sám zapsal, že kdo odlesní a dá půdu do užitku, bude mít tři roky bez roboty! To není málo. A dřevo potřebujeme — v kovárně není čím topit. Kdo se chce dožít zimy, musí sekat.“

Josef Bína, 22 let, kovářův učedník a obecní kronikář

„Souhlasím s Matějem, že to musíme udělat. Ale varuji, abychom to dělali chytře. Les nám dává vodu, stín a chrání před větry z hor. Když vezmeme celý hvozď, začne se půda drobit. Psalo se nedávno v kalendáři, že v Dolním Zboří po vykácení přišla velká voda a sebrala jim i hřbitov! Ale tady nejde jen o neštěstí — jde o chléb. Lidi se rodí a mají hlad. Raději risknem bahno než hladomor.“

Tereza Podlipná, 28 let, vdova, hospodář sama

„Mně umřel muž při svážení dřeva v lese. Víím, jak je těžké dřevo. Ale taky víím, jak těžké je žít s malým polem. Už dvě zimy krmím děti šiškami. Každou sobotu platím chlapům, aby mi nosili dříví, protože nemám povoz. Jestli budeme dál váhat, já a moje děti zmrzneme. A nebudeme jediní. Tady nejde o krásu lesa. Jde o přežití. Les se vždycky dá znovu zasadit. Děti si už ale nové neudělám.“

(Možné instrukce pro žáky k těmto textům):

- a) Kdo podle vás mluví nejvíce ze srdce?
- b) Kdo přináší fakta, kdo spíš emoce?
- c) Kdo podle vás myslí na důsledky? A kdo na řešení?

- d) Jak se vesničané pravděpodobně rozhodnou? A jak byste se rozhodli vy, pokud byste byli na jejich místě?

Modelová svědectví – tímtéž vesničanům je dnes přes 70 let

Místo: Lavice před farou, pozdní léto roku 1802

Příležitost: Sčítání poddaných a lesní revize dle císařského nařízení. Přijel úředník z kraje. Starci si sedají a vzpomínají...

Matěj Zápotočný (nyní 76 let, bývalý hospodář)

„Přivedli mě sem, protože prý jsem byl tehdy u toho rozhodnutí. Jo, byl. A myslel jsem to dobře. Více polí, více chleba, méně hladu. A taky bylo. Ze začátku. Ale pak přišly ty tři zlé roky. Pamatujete? Sedmašedesátý, osmašedesátý, devětašedesátý... déšť, kroupy, hniloba. Pole bez stromů, voda stéká dolů, ornice pryč. Začalo se říkat, že ‚les pamatuje, ale člověk zapomíná‘. A pak ten patent... z roku padesát čtyři. Přišli hajní, vyměřovali, zakazovali. Co jsme zasadili my, už bylo státní. A moje vnuky chytli, že brali chraští. Už bych do toho nešel. Les je pomalý přítel. Ale věrný.“

Josef Bína (nyní 72 let, penzionovaný kovář a pamětník kronikář)

„Když jsem to zapisoval do kroniky, myslel jsem, že jsme udělali velikou věc. A vlastně udělali. V chalupách bylo teplo, pole rodila, bylo dřevo na nářadí. Ale taky přišly sucha, a pak povodně, co vzaly hřbitov ve Vysokém Mlýně. Pamatuju, jak se na nás tehdy dívali lidé z Podlesí – jejich lesy zůstaly, ale hlad měli taky. Tak kdo ví? Ale přiznávám – ztráta stínu, vody, ptáků, těch dlouhých tichých procházek... to nás tenkrát vůbec nenapadlo. A víte co? Teď starosta mluví o výsadbě. Konečně.“

Tereza Podlipná (nyní 78 let, žije s dcerou, vnučka učí v městě)

„Nevěřila bych, že se dožiju světa, kde lidé litují, že porazili stromy. Ale chápu to. Tenkrát jsem jen chtěla přežít. Tři děti a prázdná spižirna. Les byl velký, tichý, cizí. Myslela jsem, že mu to neublíží. Ale pak přišla zima osmapadesátého. První, kdy pramen pod kostelem vyschl. A v devadesátém jsme prošli o dřevo na školu, a nebylo. Víím, že dcera mě teď považuje za babku z minulého světa. Ale já jim říkám – jestli dneska máte možnost les nechat růst, nechte ho. Je to pomalá zbraň proti hněvu přírody.“

(Možné instrukce pro žáky k těmto textům):

- a) Co vesničané chtěli?
- b) Co se skutečně stalo?
- c) Rozlište důsledky jejich činu na

ZAMÝŠLENÉ (co chtěli)	NEZAMÝŠLENÉ (co nechtěli)

d) Co se tehdy dalo udělat jinak?